

تأثیر جبران خدمات کمیته حسابرسی بر هزینه‌های حسابرسی (مورد مطالعه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران)

لیلا عباسی مطلق^{۱*}

خه بات کریم فر^۲

میثم ضیایی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۳/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۳۹۹/۰۳/۱۸

چکیده

هدف از انجام این پژوهش بررسی تأثیر نوع جبران خدمات کمیته حسابرسی بر هزینه‌های حسابرسی (مورد مطالعه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران) بود. پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی، از لحاظ روش توصیفی و همبستگی بود. جامعه آماری شامل شرکت‌هایی بود که از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۷ سهام خود را در بورس اوراق بهادار تهران عرضه اولیه کردند. نمونه آماری شامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که بر اساس معیارهای تعیین شده برای ورود به پژوهش، تعداد شرکت منتشر کننده سهام عرضه اولیه در طی دوره مذکور به روش در دسترس به تعداد ۱۰۲ شرکت انتخاب شد. هزینه‌های حسابرسی از یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی و از بخش هزینه‌های عمومی و اداری شرکت‌ها اقتباس شد و متغیر جبران خدمات کمیته حسابرسی و ابعاد آن از جمله کمک‌های مالی و اعطای پاداش سهام به کمیته حسابرسی با استفاده از صورتجلسه مجمع عمومی عادی شرکت‌های مورد مطالعه اندازه‌گیری گردید. نتایج پژوهش با نرم افزار Eviews10 نشان داد که متغیرهای کل جبران خدمات کمیته حسابرسی، تعداد اعضای کمیته حسابرسی، تعداد متخصصین کمیته حسابرسی و استقلال اعضای کمیته حسابرسی توانستند هزینه‌های حسابرسی را پیش بینی نمایند. به طوری که با افزایش کل جبران خدمات کمیته حسابرسی، سطح هزینه‌های حسابرسی کاهش یافت. همچنین کل جبران خدمات کمیته حسابرسی بیشترین تأثیر را بر هزینه‌های حسابرسی داشت و بعد از آن به ترتیب متغیرهای تعداد اعضای کمیته حسابرسی، تعداد متخصصین کمیته حسابرسی و استقلال اعضای کمیته حسابرسی قرار داشتند.

واژگان کلیدی

کمیته حسابرسی، نوع جبران خدمات کمیته حسابرسی، هزینه‌های حسابرسی

^۱ کارشناسی ارشد، حسابداری، دانشکده ایرانمهر، موسسه آموزش عالی آزاد ایرانمهر، قروه، سنندج (* نویسنده مسئول: l.abbasi@iran.ir)

^۲ مربی، گروه حسابداری، دانشکده ایرانمهر، موسسه آموزش عالی آزاد ایرانمهر، قروه، سنندج، ایران (karimfar60@gmail.com)

^۳ دانشیار، گروه حسابداری، دانشکده ایرانمهر، موسسه آموزش عالی آزاد ایرانمهر، قروه، سنندج

مقدمه

اهمیت دسترسی به اطلاعات مناسب و مرتبط با موضوع تصمیم، به حدی است که در جوامع دموکراتیک، شفافیت اطلاعات و امکان دسترسی به آن را در شمار حقوق سرمایه گذار قرار داده است. تقاضا برای گزارشگری مالی و افشاء، برخواسته از عدم تقارن اطلاعاتی و وجود تضاد منافع نمایندگی بین مدیران و سرمایه گذاران برون سازمانی است. افشای اطلاعات نقش با اهمیتی در کاهش این مسائل دارد. افشاء یکی از اصول اساسی حسابداری است که بر کلیه جوانب گزارشگری مالی تاثیر دارد. یکی از سازوکارهایی که انتظار می رود در حفظ منافع گروه های مختلف استفاده کننده اطلاعات حسابداری و گزارش های مالی موثر واقع شود، کمیته حسابرسی^۱ است (آزادی و همکاران، ۱۳۹۴).

کمیته حسابرسی یکی از بنیادی ترین مفاهیمی است که در سال های اخیر و به ویژه پس از رسوایی های مالی شرکت های بزرگ در کانون توجه نهادهای قانون گذار و حرفه ای، کشورهای توسعه یافته قرار گرفته است. کمیته حسابرسی، کمیته ای از اعضای غیرموظف هیأت مدیره می باشد که معمولاً نقش آن تمرکز بر جنبه های گزارشگری مالی و فرآیندهای واحد تجاری است. کمیته مذکور که مستقیماً تحت نظارت هیأت مدیره فعالیت می کند، می تواند نقش بسزایی در ایجاد بازدارندگی از تقلبات و افزایش کیفیت گزارشگری مالی داشته باشد (یعقوبی، ۱۳۹۶). کمیته حسابرسی تمرکز بیشتری در گزارش دهی و افشای اطلاعات مرتبط برای سرمایه گذاران، تأمین کنندگان و افراد ذی نفع دارد (آزادی و همکاران، ۱۳۹۴).

کمیته حسابرسی زمانی قادر به نظارت موثرتر و کارآمدتر می باشد که جبران خدمات اعضای کمیته حسابرسی^۲ با منافع اعضای کمیته حسابرسی همسو باشد، به عبارت دیگر که جبران خدمات اعضای کمیته حسابرسی، نوعی اطمینان نسبت به عملکرد مدیریت و پاداش های دریافتی، توسط مدیران سازمان است (سجادی و همکاران، ۱۳۹۴). این مهم در شرکت هایی با عملیات پیچیده تر و گسترده تر به توجه بیشتری نیاز دارد، چرا که در این حال تقاضا برای نظارت بر فرآیند گزارشگری مالی افزایش می یابد. در نتیجه حسابرسیان حق الزحمه ای بیشتری را طلب می کنند. همچنین این شرکت ها به مدیران غیر موظف نیز برای نظارت بر فرآیند حسابرسی نیاز دارند، لذا پاداش بیشتری نیز به مدیرانی پرداخت می شود که عضو کمیته حسابرسی هستند. به بیان دیگر می توان چنین پیش بینی کرد که با افزایش پیچیدگی عملیات شرکت میزان جبران خدمات و پاداش اعضای کمیته حسابرسی نیز افزایش پیدا خواهد کرد. این افزایش در جبران خدمات ناشی از افزایش حاشیه سود و افزایش پیچیدگی سیستم های گزارشگری مالی است (ویسوکی، ۲۰۱۰).

شریدر و سان^۴ (۲۰۱۹) دو نوع شیوه جبران خدمات اعضای کمیته حسابرسی را مبتنی بر کمک های مالی و اعطای سهام به اعضای کمیته حسابرسی بیان نمودند و پژوهشگران مختلفی نیز در همین راستا اثر این شیوه ها را بر هزینه های حسابرسی^۵ را مورد بررسی قرار دادند. به طوری که آرچمبولت^۶ و همکاران (۲۰۰۸) طی مطالعه خویش پیرامون جبران خدمات اعضای کمیته حسابرسی و صورت های حسابرسی بدین نتیجه دست یافتند که کمک های مالی کوتاه مدت به اعضای کمیته حسابرسی، کیفیت نظارت را کاهش می دهد، چرا که مدیران بیشتر روی عملکرد کوتاه مدت تمرکز می کنند. علاوه بر این،

¹. Audit Committee

². Equity Compensation of Audit Committee

³. Wysochi

⁴. Schrader & Sun

⁵. Audit Fees

⁶. Archambeault

گزینه‌های اعطای سهام بلند مدت که بازده کم و ثابتی را فراهم می‌کنند، ممکن است برای ایجاد نظارت دقیق توسط کمیته حسابرسی کافی نباشد. لذا اهمیت مطالعه در خصوص انواع و شیوه‌های جبران خدمات کمیته حسابرسی در رابطه مثبت این مهم با هزینه‌های حسابرسی است (لاری دشت بیاض و اورادی، ۱۳۹۵).

هزینه‌های حسابرسی، منعکس کننده هزینه‌های اقتصادی حسابرسان کارآمد می‌باشد. از منظر حسابرس، حسابرسان به دنبال حداقل کردن کل هزینه‌ها از طریق تراز کردن هزینه‌های منابع خود، هزینه‌های انجام کار حسابرسی بیشتر و زیان‌های آتی ناشی از بدهی قانونی می‌باشند (کارسلو^۱ و همکاران، ۲۰۰۲). هزینه‌های حسابرسی را می‌توان به عنوان معیاری از پیچیدگی گزارشگری مالی شرکت‌ها بکار گرفت (سجادی و همکاران، ۱۳۹۴). هزینه‌های حسابرسی بر اساس بهای تمام شده خدمات بکار رفته در فرآیند حسابرسی بعلاوه تخمینی از زیان‌های آتی ناشی از مسئولیت حسابرس در برابر گزارش صادره شده تعیین خواهد شد. اجرای این فرآیند در سه مرحله انجام می‌شود. مرحله اول: ارزیابی حسابرس که در آینده یک ذینفع مثلاً سهامدار متحمل می‌شود. مرحله دوم، بکارگیری منابع در اجرای عملیات حسابرسی مثلاً نیروی انسانی تا این که منافع نهایی کاهش در ارزش فعلی زیان‌های مورد انتظار آتی ناشی از حسابرسی صورت‌های مالی برابر هزینه‌های نهایی سرمایه‌گذاری اضافی حسابرسی باشد. در نهایت حسابرسی قیمتی را تعیین می‌کند تا اینکه هزینه‌های حسابرسی را پوشش دهد. به بیان دیگر حسابرسی نقش مهمی در تعیین قیمت دارد (استنلی^۲، ۲۰۱۱). همانطور که قبلاً گفته شد، آنچه که امروزه در تعیین هزینه‌های حسابرسی نقش دارد، نوع جبران خدمات کمیته حسابرسی می‌باشد.

دیدگاه‌های مختلفی در این رابطه وجود دارد که آیا جبران خدمات اعضای کمیته حسابرسی بر هزینه‌های حسابرسی و انگیزه حسابرسان به منظور همسو کردن منافع کمیته حسابرسی با منافع سهامداران یا لطمه زدن به اثربخشی مدیران تأثیر دارد؟ که پیدایش این دیدگاه‌های متناقض سبب شده است تا مسأله جبران خدمات کمیته حسابرسی و نحوه اثر آن بر هزینه‌های حسابرسی به یکی از دغدغه‌ها و دلمشغولی‌های مالکان شرکت‌ها تبدیل گردد. علاوه بر این‌ها در سالیان اخیر شرکت‌ها با محدودیت‌های عمده‌ای در این خصوص روبه‌رو بوده‌اند، به طوری که مطالعات انجام شده در سال ۲۰۱۷ نشان داده است که ۵۱ درصد از شرکت‌ها، محدودیت‌های سالیانه در جبران خدمات کمیته حسابرسی داشتند که این میزان نسب به سال ۲۰۱۶، افزایشی قابل توجهی در حدود ۳۲٪ داشته است (کروزر و گیاکون^۳، ۲۰۱۷). همچنین نتایج مطالعات شرایدر و سان (۲۰۱۹) بیان نموده است که ۷۴ درصد از این محدودیت‌های جبران خدمت در سال ۲۰۱۷ برای اعضای کمیته حسابرسی بکار گرفته شدند که این محدودیت‌ها موجب نگرانی مدیران و سهامداران گردیده است. لذا بروز این مسأله موجب شده است تا شرکت‌ها به دنبال راهکارهایی برای جبران خدمات حقوق کمیته حسابرسی بالاخص در شرکت‌های پیچیده همچون شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران باشند، چرا که این شرکت‌ها زمانی می‌توانند به حداکثر سود دست یابند که اعتبار خویش را با ارائه صورت‌های مالی شفاف و عاری از هر گونه خطا و تقلب ارائه دهند و از این طریق با جلب اطمینان سهامداران به شرکتشان، سهم بازار و سودآوری خویش را افزایش دهند که این مهم در پی انجام فعالیت‌های شفاف و صحیح حسابرسان و کمیته حسابرسی صورت خواهد پذیرفت، از سوی دیگر زمانی حسابرسان پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به شیوه کارآمد و صحیح فعالیت می‌نمایند که انگیزه لازم را برای فعالیت و همکاری با شرکت را داشته باشند، لکن علی‌رغم اهمیت این مسأله تا کنون مطالعات اندکی به نحوه جبران

1. Carcello

2. Stanley

3. Krauser & Giaccone

خدمات کمیته حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انجام شده است و خلاءهای تحقیقاتی عمده در این خصوص مشاهده شده است، بنابراین محقق بر آن شد تا به این سوال پاسخ دهد که چگونه نوع جبران خدمات کمیته حسابرسی بر هزینه‌های حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر می‌گذارد؟

مبانی نظری

جبران خدمات کمیته حسابرسی

در ادبیات عالم اقتصاد، زمانی که کیفیت قابل تشخیص نبود، قیمت اغلب به عنوان معیاری برای کیفیت مورد استفاده واقع می‌شد. این موضوع در ادبیات جبران خدمات حسابرسی به عنوان معیاری برای کیفیت حسابرسی ارائه می‌شود. به طوری که رقابتی بودن بازار خدمات حسابرسی و ریسک اینکه حسابرسان می‌توانند خدمات حسابرسی را در سطح بالایی قیمت گذاری کنند، به یک نگرانی برای نهادهای نظارتی و همچنین محققان و پژوهشگران آمریکایی از دهه ۱۹۷۰ میلادی تبدیل شده است. حسابرسان جهت قیمت گذاری خدمات حسابرسی خود از عوامل گوناگونی استفاده می‌کنند و تحقیقات زیادی نیز در رابطه با شناسایی و ارزیابی این عوامل انجام شده است. نحوه تعیین جبران خدمات حسابرسی، هم برای حسابرسان و هم برای صاحبکاران آن‌ها و هم اشخاصی که سیاست گذاری قانون مندی را دنبال می‌کنند، اهمیت دارد. برای همین مدیران و کمیته‌های حسابرسی، هنگام مدیریت جبران خدمات‌های حسابرسی، برای حسابرسان، هنگام بررسی ریسک‌ها و فرصت‌های مرتبط با تغییرات در عوامل تعیین کننده جبران خدمات‌های حسابرسی و برای قانون گذاری در تعامل با رقابت پذیری بازار خدمات حسابرسی مفید است (رسولی کوچکسرایبی، ۱۳۹۵).

ساختار جبران خدمات کمیته حسابرسی، موضوعی مناسب برای تحقیق در زمینه حسابرسی به شمار می‌رود. رسالت حسابرسی، اعتبار بخشی به گزارشگری مالی و اعتمادسازی برای استفاده کنندگان از صورت‌های مالی است و در مقابل، منافع اقتصادی حسابرس از طریق حق الزحمه تأمین می‌شود. مدل کلاسیک سایمونیک حق الزحمه‌ها را به متغیرهای توضیحی مرتبط با کار، از قبیل اندازه شرکت و تعداد بخش‌ها و متغیرهای توضیحی مرتبط با ریسک از قبیل اهرم و زیان‌های مالی ربط می‌دهد (کوندکار^۱ و همکاران، ۲۰۱۵). پیچیدگی شرکت یکی از عوامل افزایش در حق الزحمه حسابرسان است. زمانی که عملیات شرکت گسترده و پیچیده باشد، تقاضا برای نظارت بر فرایند گزارشگری مالی افزایش می‌یابد. شرکت‌های با عملیات پیچیده نیازمند خدمات حسابرسی زیادی هستند، در نتیجه حق الزحمه بیشتری نیز به این مؤسسات پرداخت می‌کنند (سجادی و همکاران، ۱۳۹۴).

کمیته حسابرسی

مطابق با منظور کمیته حسابرسی، هدف از تشکیل کمیته حسابرسی، کمک به ایفای مسئولیت نظارتی هیئت مدیره و بهبود آن جهت کسب اطمینان معقول از موارد زیر می‌باشد: (۱) اثربخشی فرآیندهای نظام راهبری، مدیریت ریسک و کنترل-های داخلی، (۲) سلامت گزارشگری مالی، (۳) اثربخشی حسابرسی داخلی، (۴) استقلال حسابرس مستقل و اثربخشی حسابرسی مستقل و (۵) رعایت قوانین، مقررات و الزامات (سازمان بورس اوراق بهادار، ۱۳۹۱).

^۱. Khondkar

از دیدگاه تئوری نمایندگان، تشکیل کمیته حسابرسی ابزاری برای کاهش هزینه‌های نمایندگی و بهبود کنترل‌های داخلی و وسیله نظارتی اثربخش برای بهبود روابط نمایندگی است (سلیمانی و مقدسی، ۱۳۹۳). همچنین در شرکت‌هایی که کمیته حسابرسی آنها عملکرد و اثربخشی بالاتری دارد، سطح و شدت مشکل نمایندگی کمتر است (دی^۱، ۲۰۰۸). وجود کمیته حسابرسی به ایجاد ارتباط مناسب بین هیئت مدیره، حساب‌رسان مستقل و حساب‌رسان داخلی کمک می‌کند (ویندرام و سونگ^۲، ۲۰۰۴). این کمیته عملیات حسابرسی را انجام نمی‌دهد، بلکه با تأکید بر روی مسئولیت‌ها و منابع مورد نیاز حسابرسی اجرای فرایند حسابرسی را تسهیل می‌بخشد (لایوینگستون^۳، ۲۰۰۵).

اصول راهبری شرکتی تأکید می‌کند اعضای این کمیته در بهبود فرآیند گزارشگری مالی مشارکت نمایند. برای تحلیل گران، اعتبار گزارش کمیته حسابرسی تابعی از تخصص حرفه‌ای اعضا می‌باشد که دربرگیرنده گستره وسیعی از مهارت‌ها، استانداردهای اخلاق حرفه‌ای و سطح دانش آنها از حسابداری و حسابرسی است (سلیمانی و مقدسی، ۱۳۹۳).

قوانین کمیته حسابرسی به عنوان یک ناظر عمل می‌کند که رفتارهای فرصت طلبانه مدیریت را محدود کرده و تضمین می‌کند که منافع مدیریت و سهامداران هم تراز است (ابوت و همکاران، ۲۰۰۴). در این بین قانون ساربنز آکسلی (SOX) نیز توجه کافی به کمیته‌های حسابرسی داشته و الزامات خاصی از قبیل، مستقل بودن اعضای کمیته از هیئت مدیره، نظارت مستقیم بر انتخاب حسابرس مستقل، تعیین حق‌الزحمه و نظارت بر کار آنها، دخالت در مسائل مشورتی، تأمین مالی کمیته حسابرسی به مقدار کافی برای انجام دادن مناسب وظایف محوله به آن‌ها، تعیین نموده است (ابوت و همکاران، ۲۰۰۴).

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به بررسی تأثیر نوع جبران خدمات کمیته حسابرسی بر هزینه‌های حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌پردازد، روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی است. توصیفی به این دلیل که هدف آن توصیف کردن شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است و به شناخت بیشتر شرایط موجود می‌پردازد و همبستگی به دلیل اینکه در این پژوهش، رابطه بین متغیرها مورد نظر است. تحقیق حاضر به بررسی روابط بین متغیرها پرداخته و در پی تایید وجود این رابطه در شرایط کنونی براساس داده‌های تاریخی (پس رویدادی) است. همچنین، پژوهش حاضر، به لحاظ گردآوری اطلاعات توصیفی است و در آن اطلاعات مالی شرکت‌های نمونه آماری، به روش کتابخانه‌ای جمع‌آوری می‌شود. جامعه آماری این پژوهش شامل شرکت‌هایی است که از سال ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۷ سهام خود را در بورس اوراق بهادار تهران عرضه اولیه کرده‌اند. نمونه آماری شامل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که شرایط زیر را داشته باشند:

- ۱- کمیته حسابرسی را طبق دستورالعمل کنترل داخلی سازمان بورس و اوراق بهادار تهران (۱۳۹۱) تشکیل داده باشند.
- ۲- سال مالی آنها منتهی به پایان اسفند ماه بوده باشد.
- ۳- نماد معاملاتی آنها توقف بیش از شش ماه نداشته باشد.
- ۴- در طی دوره زمانی پژوهش تغییر سال مالی نداشته باشند.

¹.Dey

².Windram & song

³.Livingston

۵- از شرکت‌های واسطه‌گری مالی (بانک‌ها، شرکت‌های سرمایه‌گذاری و غیره) نباشند؛ زیرا ماهیت این گونه شرکت‌ها متفاوت می‌باشد، این گونه شرکت‌ها برای قیمت‌گذاری سهم خود تحلیل‌گر دارند و همچنین در سهام دیگر شرکت‌ها سرمایه‌گذاری می‌کنند.

۶- شرکت‌هایی که داده‌های آنها در دسترس نبود، حذف شدند.

بر اساس معیارهای فوق، تعداد شرکت منتشرکننده سهام عرضه اولیه در طی دوره مذکور به روش در دسترس به تعداد ۱۰۲ شرکت انتخاب شد و تجزیه و تحلیل‌های لازم بر روی آنها انجام گرفت.

به منظور دستیابی به هدف نهایی تحقیق، در این پژوهش از دو شیوه به شرح ذیل جهت جمع‌آوری اطلاعات استفاده شد: بررسی کتابخانه‌ای: در تحقیق فوق جهت نگارش تئوری و ادبیات تحقیق علاوه بر کتب از مقالات و پایان‌نامه‌های داخلی و خارجی نیز استفاده گردید، همچنین جهت غنی‌سازی ادبیات تحقیق و افزایش اعتبار آن از مجلات و سایت‌های اینترنتی و منابع معتبر داخلی و خارجی بهره گرفته شد. همچنین به منظور سنجش جبران خدمات کمیته حسابرسی و هزینه‌های حسابرسی از صورت‌های مالی شرکت به شیوه ذیل بهره گرفته شد.

الف) ابزار سنجش هزینه‌های حسابرسی

حق‌الزحمه‌ی حسابرسی از یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی و از بخش هزینه‌های عمومی و اداری شرکت‌ها اقتباس شده است (نیکبخت و همکاران، ۱۳۹۵).

ب) ابزار سنجش جبران خدمات کمیته حسابرسی

متغیر جبران خدمات کمیته حسابرسی و ابعاد آن از جمله کمک‌های مالی و اعطای پاداش سهام به کمیته حسابرسی در پژوهش حاضر با استفاده از صورت‌جلسه مجمع عمومی عادی شرکت‌های مورد مطالعه اندازه‌گیری شد.

یافته‌های پژوهش

بررسی پایایی متغیرهای تحقیق

چنانچه داده‌ها اعم از سری زمانی و ترکیبی پایا نباشند، مشکل رگرسیون کاذب ایجاد می‌شود، بنابراین در این بخش پایایی متغیرهای پژوهش با آزمون لوین، لین و چو (LLC) مورد بررسی قرار می‌گیرد. لذا در جدول شماره (۱) پایایی متغیرهای پژوهش با آزمون فوق مورد سنجش واقع می‌شود.

جدول شماره ۱: بررسی پایایی متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	علامت اختصاری	آماره آزمون	سطح معناداری
هزینه‌های حسابرسی	AF	۷۸/۸۸	۰/۰۰۱
کل جبران خدمات کمیته حسابرسی	AC	۲۹/۱۶۸	۰/۰۰۱
کمک‌های مالی به کمیته حسابرسی	AC.StckOpt	۲۷/۰۲۵	۰/۰۰۱
پاداش سهام به کمیته حسابرسی	AC.StckAwa	۳۳/۲۷۰	۰/۰۰۱
تعداد اعضای کمیته حسابرسی	AC.Size	۳۳۳/۱۶۲	۰/۰۰۱
دوره تصدی کمیته حسابرسی	AC.TENURE	۸۸/۰۴۹	۰/۰۰۱
تعداد متخصصین کمیته حسابرسی	AC.Experience	۳/۰۸۷	۰/۰۰۱
استقلال اعضای کمیته حسابرسی	AC.INDEP	۴/۰۱۵	۰/۰۰۱

همانطور که جدول فوق نشان می‌دهد، سطوح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ هستند، بنابراین با سطح اطمینان ۹۵٪ متغیرهای پژوهش از پایایی مورد قبولی برخوردار هستند و در حقیقت میانگین و واریانس متغیرها در طول زمان و کوواریانس متغیرها بین سال‌های مختلف ثابت بوده است. در نتیجه می‌توان گفت که استفاده از این متغیرها در مدل، باعث به وجود آمدن رگرسیون کاذب نمی‌شود.

بررسی مفروضات رگرسیون خطی

برای بررسی اعتبار مدل و بررسی مفروضات رگرسیون کلاسیک لازم است که علاوه بر بررسی عدم وجود هم خطی بین متغیرهای پیش بین وارد شده در مدل، آزمون‌هایی در ارتباط با نرمال بودن باقیمانده‌ها، همسانی واریانس‌ها و استقلال باقیمانده‌ها نیز انجام شود. لذا در جدول شماره (۲) نتایج آزمون‌های مربوط به مفروضات آماری مدل مورد سنجش واقع می‌شود.

جدول شماره (۲): بررسی آزمون‌های مربوط به مفروضات آماری مدل

آماره جارک-برا	آماره بروش-پاگان	آماره دوربین-واتسون
X^2	سطح معناداری	D
۰/۷۲۵	۰/۵۰۲	۲/۰۹

براساس نتایج جدول فوق می‌توان گفت که سطح معنی داری از آماره جارک-برا^۱ بزرگتر از ۰/۰۵ می‌باشد که می‌توان نتیجه گرفت توزیع متغیرهای پژوهش نرمال هستند. از سوی دیگر، چون سطح معنی داری به دست آمده از آماره بروش-پاگان^۲ بزرگتر از ۰/۰۵ می‌باشد، لذا فرض صفر مبتنی بر همسانی واریانس پذیرفته می‌شود و مدل دارای همسانی واریانس‌ها است. همچنین از آنجا که مقدار دوربین واتسون^۳ مابین ۱/۵ تا ۲/۵ می‌باشد، بنابراین فرض استقلال بین خطاها پذیرفته می‌شود و بین خطاهای ایجاد شده در جهت تأثیر هر یک از متغیرهای پیش بین بر متغیر ملاک، هم خطی وجود ندارد.

عدم هم خطی بین متغیرهای پیش بین

این پیش شرط با استفاده از شاخص‌های تورم یا تورش واریانس سنجش می‌شود که در جدول شماره (۳) آورده شده است.

جدول شماره (۳): بررسی عدم هم خطی بین متغیرهای پیش بین

متغیرهای پیش بین	علامت اختصاری	تورم یا تورش واریانس (VIF)
کل جبران خدمات کمیته حسابرسی	AC	۲/۵۶
کمک‌های مالی به کمیته حسابرسی	AC.StckOpt	۱/۹۸
پاداش سهام به کمیته حسابرسی	AC.StckAwa	۱/۵۵
تعداد اعضای کمیته حسابرسی	AC.Size	۲/۲۹

¹ Jarque-Bera

² Breusch-Pagan

³ Durbin-Watson

۲/۰۹	<i>ACTENURE</i>	دوره تصدی کمیته حسابرسی
۲/۱۵	<i>AC.Experience</i>	تعداد متخصصین کمیته حسابرسی
۱/۹۶	<i>AC.INDEP</i>	استقلال اعضای کمیته حسابرسی

از جدول شماره (۳) می‌توان نتیجه گرفت که مقدار شاخص تورم یا تورش واریانس برای متغیرها در بازه یک الی ۱۰ می‌باشند، بنابراین بین متغیرهای پیش‌بین هم‌خطی چندگانه وجود ندارد و به عبارتی، هم‌خطی محتمل نمی‌باشد.

آزمون F لیمر و آزمون هاسمن

قل از تخمین مدل‌ها لازم است که روش تخمین (تلفیقی یا تابلویی) مشخص گردد. برای این منظور از آزمون F لیمر استفاده شده است. برای مشاهداتی که سطح احتمال آزمون آنها بیشتر از ۵٪ باشد، یا به عبارتی دیگر آماره آزمون آنها کمتر از آماره جدول باشد، از روش تلفیقی استفاده می‌شود و برای مشاهداتی که احتمال آنها کمتر از ۵٪ است، برای تخمین مدل از روش تابلویی استفاده می‌شود. روش تابلویی خود با استفاده از دو مدل «اثرات تصادفی» و «اثرات ثابت» می‌تواند انجام گیرد. برای تعیین این که از کدام مدل استفاده شود، از آزمون هاسمن استفاده گردیده است. مشاهداتی که احتمال آزمون آنها کمتر از ۵٪ است، از مدل اثرات ثابت و مشاهداتی که احتمال آزمون آنها بیشتر از ۵٪ است، از مدل اثرات تصادفی برای تخمین مدل استفاده شده است.

جدول شماره (۴): بررسی آزمون F لیمر و آزمون هاسمن

مدل	آزمون	آماره	احتمال	نتیجه
اول	F لیمر	۲/۰۹۱	۰/۰۰۱	روش تابلویی
	هاسمن	۴۸/۵۵۱	۰/۰۰۱	اثرات ثابت

همانطور که پیداست، احتمال F لیمر در مدل پژوهش کمتر از ۵٪ می‌باشد، لذا برای تخمین مدل از روش تابلویی استفاده می‌شود. همچنین با توجه به این که احتمال آزمون هاسمن مدل پژوهش کمتر از ۵٪ می‌باشد، از مدل اثرات ثابت برای تخمین مدل استفاده شده است.

فرضیه پژوهش

نوع جبران خدمات کمیته حسابرسی بر هزینه‌های حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر دارد.

فرض H_0 : نوع جبران خدمات کمیته حسابرسی بر هزینه‌های حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر ندارد.

فرض H_1 : نوع جبران خدمات کمیته حسابرسی بر هزینه‌های حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر دارد.

بعد از بررسی مفروضه‌های رگرسیون و مانایی متغیرهای پژوهش، روش تخمین مدل مشخص گردید و مدل با توجه به نتایج آزمون F لیمر و هاسمن برآورد شد، لذا جهت بررسی فرضیه فوق در جدول شماره (۵) از آزمون رگرسیون استفاده می‌گردد.

جدول شماره (۵): بررسی فرضیه پژوهش

متغیرهای پژوهش	علامت اختصاری	ضریب متغیر	آماره T	سطح معنی داری
ضریب ثابت	α_0	۰/۸۲۷	۵/۹۹	۰/۰۰۱
کل جبران خدمات کمیته حسابرسی	AC	-۰/۳۳۶	-۳/۶۹	۰/۰۰۱
تعداد اعضای کمیته حسابرسی	AC.Size	۰/۲۱۵	۳/۰۲	۰/۰۰۱
دوره تصدی کمیته حسابرسی	AC.TENURE	۰/۰۵۴	۰/۶۶۹	۰/۴۵۹
تعداد متخصصین کمیته حسابرسی	AC.Experience	۰/۲۰۹	۲/۸۲	۰/۰۰۷
استقلال اعضای کمیته حسابرسی	AC.INDEP	۰/۱۷۶	۱/۹۹	۰/۰۲۵
ضریب تعیین		۰/۲۶۹		
ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۲۵۵		
آماره دوربین-واتسون		۲/۰۶		
آماره F		۳/۵۹		
سطح معنی داری		۰/۰۰۱		

همانطور که جدول فوق نشان می‌دهد، ضریب تعیین تعدیل شده ۰/۲۵۵ می‌باشد، به طوری که حدود ۲۶٪ تغییر در متغیر هزینه‌های حسابرسی، ناشی از تغییرات در متغیرهای پیش بین موجود در مدل می‌باشد. لذا با توجه به این که این ضریب بیشتر از ۱۴٪ می‌باشد (مومنی، ۱۳۹۶)، بنابراین مدل مناسب است. همچنین از آنجا که مقدار دوربین واتسون مابین ۱/۵ تا ۲/۵ می‌باشد، بنابراین فرض استقلال بین خطاها پذیرفته می‌شود و بین خطاهای ایجاد شده در جهت تاثیر هر یک از متغیرهای پیش بین بر متغیر ملاک، هم خطی وجود ندارد. از طرفی، سطح معناداری به دست آمده از آماره F کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد، لذا مدل رگرسیون معنادار می‌باشد و مدل رگرسیون از برازش مطلوبی برخوردار بوده و می‌توان نتایج به دست آمده از نمونه را به جامعه تعمیم داد. همچنین سطح معناداری آزمون ضریب ثابت کمتر از ۰/۰۵ بوده، بنابراین فرض مساوی بودن آلفا برابر صفر رد می‌گردد و ضریب ثابت بر متغیر ملاک تاثیر گذار است. به طوری که می‌تواند در معادله ضرایب غیراستاندارد شرکت کند. همچنین سطوح معناداری تمامی متغیرهای پیش بین به غیر از متغیر دوره تصدی کمیته حسابرسی کمتر از ۰/۰۵ می‌باشند، بنابراین برای ورود به معادله ضرایب استاندارد مناسب هستند، یا به عبارتی، می‌توانند بر متغیر ملاک اثر بگذارند. در حالی که متغیر دوره تصدی کمیته حسابرسی نمی‌تواند بر متغیر ملاک اثر گذار باشد، زیرا سطح معنی داری آن بزرگتر از ۰/۰۵ است. حال با توجه به توضیحات فوق تابع رگرسیون به شرح ذیل می‌باشد:

$$Y = a + (b_1x_1) + (b_2x_2) + (b_3x_3) + (b_4x_4) + \varepsilon$$

$$AF = 0.827 - (0.336)(AC) + (0.215)(AC.Size) + (0.209)(AC.Experience) + (0.176)(AC.INDEP) + \varepsilon$$

از تابع فوق به این نتیجه می‌رسیم که متغیرهای کل جبران خدمات کمیته حسابرسی، تعداد اعضای کمیته حسابرسی، تعداد متخصصین کمیته حسابرسی و استقلال اعضای کمیته حسابرسی می‌توانند هزینه‌های حسابرسی را پیش‌بینی نمایند و بر آن اثر بگذارند. براساس علامت ضرایب بتا، با افزایش کل جبران خدمات کمیته حسابرسی، سطح هزینه‌های حسابرسی کاهش می‌یابد. از سوی دیگر، براساس مقدار ضرایب بتا می‌توان گفت که کل جبران خدمات کمیته حسابرسی بیشترین تاثیر را بر هزینه‌های حسابرسی دارد و بعد از آن به ترتیب متغیرهای تعداد اعضای کمیته حسابرسی، تعداد متخصصین کمیته حسابرسی و استقلال اعضای کمیته حسابرسی قرار دارند. پس می‌توان در کل نتیجه گرفت که نوع جبران خدمات کمیته حسابرسی بر هزینه‌های حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر دارد. لذا فرضیه پژوهش تأیید و فرضیه صفر رد می‌گردد.

نتیجه‌گیری پژوهش

- با توجه به فرضیه پژوهش که به بررسی تاثیر نوع جبران خدمات کمیته حسابرسی بر هزینه‌های حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌پردازد، می‌توان گفت که متغیرهای کل جبران خدمات کمیته حسابرسی، تعداد اعضای کمیته حسابرسی، تعداد متخصصین کمیته حسابرسی و استقلال اعضای کمیته حسابرسی می‌توانند هزینه‌های حسابرسی را پیش‌بینی نمایند و بر آن اثر بگذارند. براساس علامت ضرایب بتا، با افزایش کل جبران خدمات کمیته حسابرسی، سطح هزینه‌های حسابرسی کاهش می‌یابد. از سوی دیگر، براساس مقدار ضرایب بتا می‌توان گفت که کل جبران خدمات کمیته حسابرسی بیشترین تاثیر را بر هزینه‌های حسابرسی دارد و بعد از آن به ترتیب متغیرهای تعداد اعضای کمیته حسابرسی، تعداد متخصصین کمیته حسابرسی و استقلال اعضای کمیته حسابرسی قرار دارند. پس می‌توان در کل نتیجه گرفت که نوع جبران خدمات کمیته حسابرسی بر هزینه‌های حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر دارد. در همین راستا نتایج پژوهش‌های نقی زاده و فلاح (۱۳۹۷)، کارکن و مشهورالحسینی (۱۳۹۷)، یعقوبی (۱۳۹۶)، تمسکنی (۱۳۹۵)، لاری دشت بیاض و اورادی (۱۳۹۵)، خامکی و همکاران (۱۳۹۵)، خانلرخانی و همکاران (۱۳۹۴)، نیکبخت و تنانی (۱۳۸۹)، هیدایه و همکاران (۲۰۱۹)، لیو و یو (۲۰۱۸)، حبیب و بوهیان (۲۰۱۸)، کیو و همکاران (۲۰۱۸)، آرونمان و آکفور (۲۰۱۵)، ابوت و همکاران (۲۰۰۳) همسو با نتایج حاصله می‌باشند؛ زیرا ایشان نشان دادند که ارتباط معناداری بین کل جبران خدمات کمیته حسابرسی و هزینه‌های حسابرسی وجود دارد و از طرفی، ارتباط معنی‌داری بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی با هزینه‌های حسابرسی وجود دارد. از سوی دیگر، نتایج پژوهش جوادی و خانلاری (۱۳۹۷)، عباس زاده و همکاران (۱۳۹۶)، رضانی (۱۳۹۵) و کارسلو و همکاران (۲۰۰۲) ناهمسو با نتیجه حاصله بود؛ زیرا ایشان نشان دادند، بین اظهارنظر تعدیل شده، نسبت مدیران غیرموظف و نسبت متخصصان مالی در کمیته حسابرسی رابطه معناداری وجود ندارد، رابطه معناداری میان «استقلال کمیته حسابرسی» و «خبرگی و تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی» با حق‌الزحمه حسابرسی مشاهده نشد. همچنین بین استقلال کمیته حسابرسی، تخصص اعضای کمیته حسابرسی، اندازه کمیته حسابرسی با حق‌الزحمه حسابرسی رابطه منفی معناداری وجود دارد و در کل، وجود معیارهای مشخصات هیئت مدیره، مشخصات کمیته حسابرسی (استقلال، تخصص و فراوانی جلسات) ارتباطی با حق‌الزحمه حسابرسی ندارد. علت این ناهمسویی می‌تواند مرتبط با جامعه مورد مطالعه در پژوهش‌های مذکور باشد، زیرا این روابط در صنعت‌های مختلف می‌تواند نتایج گوناگونی را حاصل نماید و یا می‌تواند بر گرفته از نوع و کمیت جبران خدمات از سوی شرکت به کمیته حسابرسی باشد.

از قیاس نتیجه فرضیه پژوهش با پژوهش‌های پیشین این گونه می‌توان نتیجه‌گیری نمود که زمانی که شرکت‌ها به کمیته حسابرسی خود جبران خدماتی مانند کمک‌های مالی و ارائه و اعصای پاداش سهام را در نظر می‌گیرند، این امر باعث می‌شود که سطح انگیزه آنان برای بهتر عمل کردن بیشتر شود و این انگیزه خطاهای کاری و تعلل در امور را کمتر می‌کند و به تبع منجر به کاهش هزینه‌های حسابرسی می‌شود؛ بنابراین حساب‌برسان وقتی که جبران خدمات مناسبی را دریافت می‌کنند، با ریسک کمتر و در نتیجه حق‌الزحمه کمتری عملیات حسابرسی را پیش می‌برند و این امر می‌تواند دلیلی باشد بر ارتباط منفی بین کل جبران خدمات کمیته حسابرسی و حق‌الزحمه حسابرسی؛ زیرا حق‌الزحمه حسابرسی جزء هزینه‌هایی است که سهامداران و مالکین شرکت به قصد کاهش تضاد منافع مدیران حاضر به پرداخت هستند، اما به پرداخت این هزینه آن طور که باید تمایل نشان نمی‌دهند و به عبارتی، این افراد تمایل به کاهش این هزینه دارند. بر این اساس شرکت‌ها سعی دارند با ارائه جبران خدمات به کمیته حسابرسی این هزینه‌ها را کاهش دهند یا تعدیل نمایند.

از سوی دیگر، ارتباط معنادار و مثبتی بین تعداد اعضای کمیته حسابرسی با هزینه‌های حسابرسی وجود داشت و نشان داد که تعداد اعضای کمیته حسابرسی بر هزینه‌های حسابرسی تاثیر مثبت و معنی‌داری می‌گذارد. علت این امر آن است که هرچه تعداد اعضای کمیته حسابرسی بیشتر شود، به تبع دستمزد و حق‌الزحمه‌ای که این کمیته حسابرسی می‌گیرد، بیشتر خواهد شد، زیرا هر یک به عنوان یک نیروی متخصص و کارشناس دانش و سرمایه فکری خود را دارند و به همین جهت شرکت برای این امر می‌بایست هزینه‌های حسابرسی خود را افزایش دهد تا بتواند جبران خدمات آنها را به درستی پیش ببرد.

همچنین مشخص گردید که تعداد متخصصین کمیته حسابرسی بر هزینه‌های حسابرسی تاثیر مثبت و معنی‌داری داشت و علت این امر آن است که هرچه افراد متخصص در کمیته حسابرسی بیشتر شود، سطح خطا و مشکلات مربوط به حسابرسی در شرکت کاهش می‌یابد و این امر می‌تواند برای شرکت‌ها یک مزیت به حساب آید؛ اما برای دستیابی به این مزیت می‌بایست هزینه‌های بیشتری را متقبل شوند و از این افراد خبره و متخصص در کمیته حسابرسی بهره بیشتری ببرند و به این دلیل است که هرچه تعداد افراد خبره و متخصص در کمیته حسابرسی بیشتر می‌شود، هزینه‌های حسابرسی نیز ارتقاء می‌یابند.

از طرفی، مشخص گردید که استقلال اعضای کمیته حسابرسی تاثیر مثبت و معنی‌داری بر هزینه‌های حسابرسی دارد که این امر بدان علت است که فلسفه کمیته حسابرسی، استقلال آن از مدیرعامل و دیگر مدیران اجرایی است و هرچه این استقلال عمل در نزد کمیته حسابرسی بیشتر شود، به تبع زمینه کاهش تخفیفات و نیز تعاملات قبلی به جهت کم کردن هزینه‌های حسابرسی فراهم می‌شود. در حالی که کمیته حساب‌برس مستقل، بیشتر مطابق با هزینه‌های حسابرسی طبق ضوابط عمل می‌کند و این امر سبب می‌شود که شرکت‌ها مجبور باشند که هزینه‌های حسابرسی آنها را با کمترین تخفیف و یا با کمترین تعاملات برای کاهش هزینه ارائه دهند و به همین جهت است که با افزایش استقلال در کمیته‌های حسابرسی، سطح هزینه‌های حسابرسی نیز ارتقاء می‌یابد.

پیشنهاد پژوهش

- با توجه به فرضیه پژوهش و این که نوع جبران خدمات کمیته حسابرسی بر هزینه‌های حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر دارد، به کلیه مدیران و مسئولین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پیشنهاد می‌شود که تلاش شود که جبران خدمات کمیته حسابرسی منطبق با نیازهای این کمیته و جبران خدمات

چشمگیری باشند تا با کسب آگاهی از وضعیت کیفی کمیته‌های حسابرسی، تخمین حق الزحمه و هزینه‌های حسابرسی از قبل مشخص و تغییرناپذیر باشند و همچنین با سطح بندی‌های مشخص، منطبق با سطح کیفی کمیته حسابرسی باشند

منابع

۱. آزادی، کیهان؛ مشکي، مهدی؛ سمیع پور، مجتبی (۱۳۹۴). نقش استقلال و تخصص مالی کمیته حسابرسی بر افشای اطلاعات مالی. مقاله کنفرانس: اولین کنفرانس بین‌المللی مدیریت و حسابداری با رویکرد ارزش آفرینی.
۲. تمسکني، حدیث؛ خامکی، علی؛ عباسی، ابراهیم (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین کمیته حسابرسی، انگیزه‌های پاداش و حق الزحمه حسابرسی. مقاله کنفرانس: همایش ملی نقش مدیریت استراتژیک و سیستمهای اطلاعاتی حسابداری در اقتصاد مقاومتی.
۳. جوادی، مهسا و خانلاری، مرتضی (۱۳۹۷). بررسی ارتباط بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی، نوع اظهارنظر حسابرس و حق الزحمه حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. سومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، حسابداری و حسابرسی پویا، تهران، دانشگاه صالحان.
۴. خامکی، علی؛ تمسکني، حدیث؛ عباسی، ابراهیم (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین کمیته حسابرسی، انگیزه‌های پاداش و حق الزحمه حسابرسی. مقاله کنفرانس: پنجمین کنفرانس ملی علوم مدیریت نوین.
۵. خانلرخانی، محمد امین (۱۳۹۴). رابطه حق الزحمه حسابرسی با ویژگی‌های کمیته حسابرسی و پاداش مدیران. پایان‌نامه: دولتی - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری - دانشگاه علامه طباطبایی - دانشکده مدیریت و حسابداری [کارشناسی ارشد].
۶. رسولی کوچکسرایي، الهام (۱۳۹۵). حسابرسی و حق الزحمه خدمات حسابرسی. کنفرانس بین‌المللی ایده‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری.
۷. رضایي، فرامرز (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و حق الزحمه ی حسابرسی مستقل در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پایان‌نامه: غیر دولتی - مؤسسه‌های آموزش عالی غیردولتی-غیرانتفاعی - مؤسسه آموزش عالی آبان هراز [کارشناسی ارشد].
۸. سازمان بورس اوراق بهادار. (۱۳۹۱). دستورالعمل کنترل‌های داخلی ناشران پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران، تهران.
۹. سجادی، حسین؛ رشیدی باغی، محسن؛ ابوبکری، عبدالرحمان و شیرعلیزاده، محسن. (۱۳۹۴). رابطه بین حق الزحمه حسابرسی و پاداش هیئت مدیره. پژوهش‌های تجربی حسابداری، ۵(۱۷)، ۵۸-۳۹.
۱۰. سلیمانی، غلامرضا و مقدسی، مینا. (۱۳۹۳). نقش کنترل‌های داخلی، حسابرسی داخلی و کمیته حسابرسی در بهبود نظام راهبری (حاکمیت شرکتی). پژوهش حسابداری، ۳(۴)، ۷۷-۶۳.
۱۱. عباس زاده، محمدرضا؛ فکور، حسین و قناد، مصطفی (۱۳۹۶). بررسی رابطه ویژگی‌های کمیته حسابرسی و حق الزحمه خدمات حسابرسی. مجله علمی-پژوهشی دانش حسابداری مالی، ۴، ۳، پایب ۱۴، ۶۴-۴۷.
۱۲. کارکن، حسن و مشهورالحسینی، سیدمحمدرضا (۱۳۹۷). بررسی رابطه بین تخصص مالی در کمیته حسابرسی و هزینه‌های حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران. ششمین کنفرانس بین‌المللی تکنیک‌های مدیریت و حسابداری، تهران، شرکت همایشگران مهر اشراق.

۱۳. لاری دشت بیاض، محمود؛ اورادی، جواد (۱۳۹۵). ویژگی‌های کمیته حسابرسی و حق‌الزحمه حسابرسی: شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران. مقاله نشریه: پژوهش‌های تجربی حسابداری، (پیاپی ۲۲)، ۲.
۱۴. مومنی، منصور (۱۳۹۶). تجزیه و تحلیل آماری با نرم افزار SPSS. چاپ سوم، تهران: کتاب نو.
۱۵. نیکبخت، محمدرضا؛ تنانی، محسن (۱۳۸۹). آزمون عوامل مؤثر بر حق‌الزحمه حسابرسی صورت‌های مالی. مجله پژوهش‌های حسابداری مالی، ۲(۲)، ۱۱۱-۱۳۲.
۱۶. نیکبخت، محمدرضا؛ شعبان زاده، مهدی و کنارکار، امین (۱۳۹۵). رابطه بین حق‌الزحمه حسابرسی و تجربه حسابرس با کیفیت حسابرسی. فصلنامه مطالعات مدیریت و حسابداری، ۲، ۱، ۱۹۰-۲۰۸.
۱۷. یعقوبی، رضا (۱۳۹۶). تأثیر همپوشانی اعضای کمیته‌های حسابرسی و جبران خدمات بر حق‌الزحمه حسابرسی در شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران. دانشگاه آزاد واحد رشت.
18. Abbott, L. J., & Parker, S., Peters, G. (2004). *Audit committee Characteristics and restatements*, 1(23), 69-88.
19. Abbott, L. J., Parker, S., Peters, G. F., & Raghunandan, K. (2003). The association between audit committee characteristics and audit fees. *A Journal of Practice & Theory*, 22(2), 17-32.
20. Archambeault, D., DeZoort, F., & Hermanson, D. (2008). Audit committee incentive compensation and accounting restatements. *Contemporary Accounting Research*, 25(4), 965-992.
21. Aronmwan, E.J., & Okafor, C.A. (2015). Auditee characteristics and audit fees: An analysis of Nigerian quoted companies. *Journal of Social and Management Sciences*, 10(2), 68-79.
22. Carcello, J. V., Hermanson, D. R., Neal, T. L., & Riley, R. A. (2002). Board Characteristics and Audit Fees. *Contemporary Accounting Research*, 19(3), 365-384.
23. Carcello, J., D. Hermanson, T. Neal and R. Riley (2002). Board characteristics and audit fees. *Contemporary Accounting Research*, 19, 365-385.
24. Dey, A. (2008). *Corporate Governance and Agency Conflicts*, 46(5), pp 1143-1181.
25. Habib, A., & Bhuiyan, M. B. U. (2018). Overlapping membership on audit and compensation committees, equity holdings of overlapping members and audit outcomes. *Accounting Research Journal*, 31(4), 509-530.
26. Hidayah, R., Zahid, A., Suryarini, T., Basher, S. R., & Handoyo, E. (2019). Corporate Performance and Executive Compensation in Indonesia. *The Journal of Social Sciences Research*, 5(3), 634-639.
27. Khondkar, K., Ashok, R., and SangHyun, S. (2015). Board Structure and Audit Committee Monitoring: Effects of Audit Committee Monitoring. *Incentives and Board Entrenchment on Audit Fees*, pp.1-28.
28. Krauser, T., & Giacone, D. (2017). Director Compensation Report published by FW Cook. Retrieved, 11-21.
29. Liu, X., & Yu, H. C. (2018). How do companies react to restatements?—Evidence from audit committee compensation. *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics*, 25(5), 546-585.
30. Qu, X., Yao, D., & Percy, M. (2018). How the Design of CEO Equity-Based Compensation can Lead to Lower Audit Fees: Evidence from Australia. *Journal of Business Ethics*, 1-28.
31. Schrader, C.L., & Sun, H. L. (2019). How does the type of equity compensation of audit committee affect audit fees?, *Advances in Accounting*.
32. Stanley, J. D. (2011) Is the Audit Fee Disclosure a Leading Indicator of Clients' Business Risk? *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 30, 3, 157-179.
33. Windram, B., and Song, J. (2004). *Non-executive directors and the change nature of the audit committees: Evidence from UK audit Committee Chairman*, pp.108-115.
34. Wysochi, P., (2010). Corporate compensation policies and audit fees, *Journal of accounting and economics*, 49, 155-160.

The Effect of Job Satisfaction on Employee Productivity by Mediating Organizational Culture

Leila Abbasi Motlagh^{*1}
Khabat Karimfar²
Maysam Ziyaei³

Date of Receipt: 2020/05/21 Date of Issue: 2020/06/07

Abstract

The purpose of this study was to investigate the effect of the type of compensation for audit services on audit costs (studied by companies listed on the Tehran Stock Exchange). The present study was applied in terms of purpose, descriptive and correlational in terms of method. The statistical population included companies that offered their shares on the Tehran Stock Exchange from 2009 to 2016. The statistical sample includes companies listed on the Tehran Stock Exchange. Based on the criteria for entering the research, the number of companies issuing initial public offering shares during the mentioned period was selected by the available method to 102 companies. Audit fees were adjusted from the notes accompanying the financial statements and from the General and Administrative Expenditures of Companies. The results of the study with Eviews10 software showed that the total variables of audit service compensation, the number of members of the audit committee, the number of experts of the audit committee and the independence of the members of the audit committee were able to predict audit costs. So that with the increase in the total compensation of the audit committee, the level of audit costs decreased. Also, the total compensation of the audit committee's services had the greatest impact on audit costs, followed by the variables of the number of members of the audit committee, the number of experts of the audit committee and the independence of the members of the audit committee.

Keyword:

Audit Committee, Type of Compensation for Audit Committee Services, Audit Costs

1. M.Sc., Accounting, Iranmehr College, Iranmehr Azad Higher Education Institute, Qorveh, Sanandaj (*Corresponding Author: l.abbasi@iran.ir).
2. Instructors, Accounting Department, Iranmehr College, Iranmehr Azad Higher Education Institute, Qorveh, Sanandaj, Iran (karimfar60@gmail.com)
3. Associate Professor, Accounting Department, Iranmehr College, Iranmehr Azad Higher Education Institute, Qorveh, Sanandaj, Iran

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی